

SOBRE L'ORIGEN DEL NOM D'ONDARA

Vicent Ortuño i Ginestar

L'origen d'Ondara, com a nucli, sembla clar que és romà; ho avala les nombroses referències que han fet alguns viatgers i cronistes de segles passats, així com una colla d'inscripcions romanes -algunes de les quals s'han recuperat-. El que no està gens clar és l'origen del nom d'Ondara; la tesi que sostenia que ve del llatí Fondaria o Fundaria està refutada, puix segons els lingüistes aquesta paraula llatina no donaria mai Ondara; l'altra tesi seria la de que ve d'Onda (les colines o turons de Segària al mar formen ondes) i Ara (altar, que faria referència a la penya plana) tampoc sembla vàlida, ja que no té cap fonament científic que ho avale. En resum, ens trobem que no es sap que vol dir o d'on ve el nom d'Ondara.

El que es pretén amb aquest comentari és exposar una sèrie d'elements que separadament no aclaren gran cosa, però que junts podrien servir per donar-nos una altra hipòtesi sobre l'origen del nom. Val a dir que aquests elements són també hipotètics,

per tant no són definitius, però tenen al seu favor que són científicament possibles, prova d'açò n'és que molts científics defensen aquestes hipòtesis com a certes.

L'única llengua peninsular que no té encara els seus orígens clars és la llengua basca. Sobre el seu origen hi ha dues postures clares i, en certa manera, antagòniques; una tesi opina que el basc és una supervivència de l'antiga llengua ibèrica, i una altra tesi defén que és una llengua diferent a la ibèrica. La teoria que propugna que el basc és descendent directe de l'ibèric és rebutjada per molts especialistes. Hui s'admet generalment la tesi que eren llengües diferents, però que hi va haver influències recíproques entre les llengües i cultures veïnes d'ibers i bascos.

Si acceptem la segona teoria i partint de la base que la zona ibèrica correspon al mediterrani, tindríem que algunes paraules basques actuals serien d'origen ibèric. Diversos topònims valencians semblen

clarament relacionables amb la llengua base actual; entre ells, i pel que fa a la referència d'Ondara tenim: (1)

Sagar (poma) Segària
Ondar (arena) Ondara

Per una altra banda tenim que durant la major part del Miocè tota la zona era coberta pel mar. Al Pliocè (fa uns 2 milions d'anys) començà un procés durant el qual el mar es va retirant (no es sap ben bé si és degut a una regressió de les aigües, a un alçament lent de la costa o a tots dos a la volta) i a les terres van quedant lliures d'aigua. Hui es sap que fa uns 3.000 anys el mar arribava a Ondara (2). Per la mateixa època, poc dalt o baix, es van formar uns cordons d'arena litorals que, al tancar l'aigua, donarien origen a les albuferes litorals que cobreixen bona part de la costa valenciana; ací tenim restes d'albuferes antigues: l'actual marjal de Pego, la zona de les Marines (els Palmars, Les Bovetes, Les Bassetes, etc.); la marjal d'Ondara també era una zona deprimida i coberta d'aigua (3).

Es pot dir, per tant, que durant l'època ibèrica Ondara tindria encara restes de l'antiga zona costanera que va ser i tindria molt prop les albuferes litorals.

Lligant tot el dit, no podria ser que el nom "Ondara" fora un nom d'origen ibèric que fera referència a la condició arenosa del sector?

CITES BIBLIOGRÀFIQUES:

- (1) SANCHIS GUARNER, Manuel: *La llengua dels valencians*, 4a edició, València, Ed. L'estel, col·lecció 3 i 4, núm. 7, 1972, pp. 94-96.
- (2) RIOS, J. Maria: NAVARRO, Agustín: TRIGUEROS, Emilio y VILLALON, Carlos, *Mapa Geològic de Espanya*, 1:50.000. Explicación de la hoja número 822, Benisa (Alicante), Madrid, Inst. Geol. y Min. de Espanya, 1961, p. 94.
- (3) COSTA MAS, José: *El Marquesat de Dénia. Estudio geográfico*, Valencia, Dpto. de Geografía, 1977